

Pasakojimo fokusavimas: koks jis?

Pasakojime stipriausiai, nors ne visiškai nuosekliai, reiškiasi nulinė fokusuotė. Fokusuotę nustatant galima remtis dviem kriterijais: pagal tai, kiek informacijos turi pasakotojas ir pagal tai, kas suvokia, kas stebi. Pirmoje, vėlesniu pasakojimo akto laiku papasakotoje Mijos gyvenimo istorijoje pasakotojo „visažinystė“ matosi per tai, kad jam žinomi jos išgyvenimai ir mintys. Kitų veikėjų vidujybės čia nesimato. Vietomis ir suvokiama iš Mijos perspektyvos, bet šiaip dominuoja nefiksuota perspektyva, patvirtinanti tai, kad fokusuotė nulinė. Taip pat galima pastebti kelis šios fokusuotės nenuoseklumus: pasakotojas nežino, ar iš tiesų sulindusios į meldus žuvys iš tikrųjų laukdavo ateinančios maudytis Mijos, ar taip tik kalbama (šitaip sukuriamas įspūdis, kad pasakotojas galbūt net nėra tiesioginis istorijos liudininkas, o tik perpasakoja girdėtą istoriją). Pasakotojo užduodami klausimai, tokie kaip „argi to nepakanka dviems jauniems žmonėms?“ irgi atrodo kaip nulinės fokusuotės pažeidimai, nes, ypač turint galvoje, kad pasakojimo akto laikas yra vėlesnis, visažinis pasakotojas turėtų žinoti, kas vyksta tarp Mijos ir Gunaro, bet sąmoningai nusprendžia nutylėti (paralipsė?). Antroje, vienalaikiu pasakojimo akto laiku pasakojamame pasakojime apie Mijos dabartį fokusuotė pagal informacijos kiekį dar aiškiau nulinė, nes jam žinomos ir vaikų, ir Mijos mintys. Manau, kad nulinė fokusuotė šiame pasakojime apie nepatikimą atmintį yra reikalinga tam, kad būtų sukurtas pasakojimo autoritetas, kad jis būtų priimamas kaip tai, kas iš tiesų įvyko, ir šiame fone išryškėtų Mijos atminties žaismas ir netikslumas. Kitaip sakant, reikia „tiesos“, reikia, kad skaitytojas sudarytų tiesosakos sutartį, kad būtų matyti Mijos atminties „klaida“. Tačiau, manyčiau, šis nuline fokusuote pasakojamas pasakojimas demaskuoja pats save, taip griaudamas savo autoritetą ir kvestionuodamas sudarytą tiesosakos sutartį. Tarp pirmos (Mijos jaunystė) ir antros (Mijos senatvė ir dabartis) pasakojimo dalių yra tokie skirtumai: pirmoje dalyje dominuoja atpasakota, transponuota, antroje – persakyta kalba (ty, pirmoje dalyje didesnis pasakotojo buvimo, taigi, ir subjektyvumo laipsnis); antra, pirmoje dalyje pasakojimo akto laikas yra vėlesnis, o antroje – vienalaikis (pasakojimo kontekste tai galima interpretuoti kaip pabrėžimą, jog tai, kas pasakojama, yra atsiminimas, o atsiminimas, žinia, nepatikimas dalykas. Dažnai besireiškianti Mijos vidujybė ar suvokimas iš jos perspektyvos, o ypač frazė „Laimingas buvo metas, kai prisimeni...“, kuri, atrodo, pasakyta jos, manau, taip pat yra nulinio fokusavimo pažeidimas vardan fiksuoto vidinio. Šis pažeidimas galbūt net kelia klausimą, ar pati Mija nėra pasakotoja). Čia dar vertėtų prisiminti jau minėtą nulinės perspektyvos pažeidimą (...kuri, sako, buvo tokio gražaus sudėjimo, jog kūpojos...) leidžiantį galvoti, kad tai net nebūtinai asmeninis pasakotojo, o kažkieno kito, galbūt Eksersto klebonijos žmonių kolektyvinis atsiminimas (kolektyvinis prisiminimas kaip tiesa vs. individualūs Mijos prisiminimai kaip „netiesa“). Taigi, matyti, kad dominuojanti nulinė perspektyva iš vienos pusės didina pasakojimo autoritetą, bando įtikinti, jog tai, kas papasakota, iš tiesų buvo (kontrastuojant su šlubuojančia Mijos atmintimi), bet tuo pačiu pabrėžia, jog tai atsiminimas, ir tokiu būtu save demaskuoja.

argi pasakotojas žino Mijos mintis? ar jis iš tikrųjų nėra Mijos? ar tai yra Mijos? ar tai yra Gunaro? ar tai yra atsiminimas? ar tai yra pasakotojo? ar tai yra Mijos? ar tai yra Gunaro? ar tai yra atsiminimas? ar tai yra pasakotojo?

...? ...
 birau, kad dalykai ne tokie, kaip manau...
 in ora rity kety kalbe...
 ty ne apte klaidos, o reikiat apte pasakotoja, kuri taip...
 in neral aistega, norj struktura...
 guo ja ngy atminties pasakojimo...
 Kq atsto rajuja pasakotojas? Kieno atmintis jis atstovauja ir kaip ta jo atstovauja? ar atmintis veikia su individualu (Mijos) atmintimi?

labai gerai, bet jei jau prisiminete tiesosakos kvadrato, tai jame yra dviu tauri nei vien si linarine pozicija
 Kaip gi ji galėtų būti pasakotoja?
 2i. kaip ji pateiktina scenoje su vaikais ir su senu Gunaru...

Laikinės tvarkos ir trukmės figūros. Kokios laiko sampratos (kokio pobūdžio laikai) per jas atsiskleidžia?

Jei pasakojimą traktuotume kaip nuline fokusuote papasakotą objektyvią vieno žmogaus gyvenimo istoriją, ty, biografiją, būtų galima kalbėti apie istorinę laiko sampratą. Tačiau, kaip bandžiau anksčiau parodyti, šis apsakymas pats save demaskuoja, identifikuoja kaip (netikslų) prisiminimą, o tai verčia ieškoti vidinio laiko sampratos apraiškų.

Pasakojimas gana chronologiškas, be didelių pažeidimų. Reikšminga anachronija laikyčiau tik Mijos prisiminimą apie nušalusias kojas (vidinė kartojamoji veikėjo analepsė). Žiūrint trukmės figūras ir dažnį, matyti, kad pasakojimo tempas greitas, kai kalbama apie praeitį, prisiminimus (dominuoja santraukos, atpasakotas ir transponuota kalba) ir gerokai sulėtėja, kai kalbama apie dabartį (net tris puslapius užima Mijos ir vaikų scena). Mijos jaunystę ir dabartį sujungia itin glausta santrauka. Taip pat matyti, kad kalbant apie praeitį dažnesnis dažninis pasakojimas, o kalbant apie dabartį – vienkartinis. Visa tai, manau, žymi vidinio laiko sampratą ne tik kaip šiame pasakojime dominuojančią, bet ir kaip ją organizuojančią. Praeitis atmintyje (kad ir kieno šis atsiminimas būtų) susitraukia, susikondensuoja. Analepsė, kai Mija prisimena, kaip nušalo kojas, manau, rodo tai, kaip atsiminimas perakcentuoja, percentruoja ir galų gale visiškai iškreipia praeities vaizdą: vietoj to, kad prisimintų didžiąją ir vienintelę meilę, ji prisimena nušalusias kojas. Čia dar verta paminti, kad sutikusi Gunarą ji kalba apie jo dideles ir negražias ausis. Didžiąją ir vienintelę meilę Mijai teko nusivilti, todėl tai, ką prisimena, yra ne ji, o nušalusios kojos, rankos ir negražios, didelės Gunaro ausys. Tai, kad Mijos jaunystę ir dabartį jungia labai glausta santrauka, kone elipsė („taip buvo senojo klebono laikais, taip paliko ir kai sūnus perėmė parapiją“), jog nieko nepasakojama apie visą jos kaip suaugusiosios gyvenimą, manau, taip pat rodo Mijos vidinį laiko supratimą: reikšminga rodos tik tai, kas buvo jaunystėje ir vaikystėje, kai vyko intensyviausia prisiminimų „gamyba“^{patirtų iš kurios randasi prisiminimai} jo visas jos kaip neįgalios suaugusiosios gyvenimas prisiminimais palėpęs kambarėlyje tarsi tuščias.

bet tai skirtingo pobūdžio prisiminimai! kas jie? kieno? ir?

neaišku, ar ji tikrai prisimena, ar ne- nori prisiminti, t.y. pasakoti jos blaivioje jantieson.